

Coöp. Melkfabriek „Walcheren” gaat 40-jarig bestaan vieren

MIDDELBURG, 9 maart. - De miljoenen liters melk, die veertig jaar lang gevloeid hebben in de gebouwen van de Coöperatieve Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Walcheren”, vormen bij elkaar een hele zee. En met het groeien van deze „plas” is in al die jaren ook het vertrouwen van de Walcherse veehouders gegroeid. Zij mogen zich de trotse bezitters van de kapitale gebouwen en machines noemen, die daar staan aan de Poelendaelesingel. Wie achter deze ontwikkeling staat, kan zich eigenlijk niet meer voorstellen, dat er werkelijk een strijd moest worden geleverd om veertig jaar geleden tot de oprichting te komen. Maar nu, bij de feestelijke herdenking van het achtste lustrum, zal met grote waardering worden gedacht aan het doorzettingsvermogen, de visie en de krachtsinspanning van een kleine groep mannen, die het wantrouwen van destijds op de koop tot namen - en die slaagden!

Tussen die nog geen 2,5 miljoen liter melk, die in het eerste volle jaar (1917) aan de fabriek werd geleverd, en de bijna 17 miljoen, die vorig jaar werd verwerkt, ligt in feite heel de geschiedenis van dit brok coöperatief leven op Walcheren. En de cijfers *f*10,24 en *f*25,17 uit 1917 en 1955 als gemiddeld uitbetaald bedrag per honderd kilo melk demonstreren, met de cijfers van het vetgehalte - 3,13 % in 1932 en 3,81 % in 1955 - de vooruitgang en het verbeterde peil van de Walcherse melkveehouderij. Denk echter niet, dat er in al die jaren reden tot juichen is geweest voor de veehouders of voor het bestuur en de directie met het personeel van de melkfabriek!

Verre van dat. Want, om maar iets te noemen, die gemiddelde uitbetaalde prijs heeft in de donkere crisistijd, in 1932, zelfs op *f*4,76 gelegen. En 1945, het donkere jaar van Walcherens inundatie, kon het wat de melkaanvoer betreft niet verder brengen dan ruim 1,6 miljoen kilo. Wie spreekt over het begin van deze melkfabriek, moet ook spreken over het baanbrekende werk van wijlen de heer C. Zwagerman, de veeteelt- en zuivelconsulent. Hij rekende in 1908 b.v. uit, dat bijna *f*18,- per koe en per jaar te weinig werd ontvangen door de veehouders, omdat de boter onvoldoende uit de melk werd gehaald. Walcheren telde omstreeks de eeuwwisseling ruim 1000 veehouders met tezamen 5300 melkkoeien. Van 2100 beesten ging de melk naar particuliere melkinrichtingen of rechtstreeks in consumptie, terwijl die van 8200 koeien op de boerderijen tot boter werd verwerkt. Dat gebeurde door de boerin in de meeste gevallen. Zij bracht die boter ook „naar stad”.

Zo begon het.

Het werd 1916, voordat de koe bij de horens werd gevat en op 14 februari In het agrarische trefpunt op de Markt, In „*De Vriendschap*”, 46 boeren zich opgaven als lid van een te stichten coöperatie. Korte tijd daarna werd van een particulier de zuivelfabriek „*De Landbouw*” op de Wal voor f 19.500,- gekocht. Op 3 maart werd de stichtingsakte notarieel verleden. Er waren al 80 leden.

Maar die eerste tijd was het bijzonder moeilijk, omdat de benoemde directeur niet kon leiden en organiseren en de bestuursleden door gebrek aan ervaring met de handen in het haar zaten. Het werden bewogen vergaderingen en het kwam zelfs zo ver, dat de heer Zwagerman als adviseur ontslag nam. Niettemin waren er eind 1917 al 119 leden, met 739 melkkoeien, en was er een winst van 5 mille.

Een nieuwe leiding'

Het jaar 1926 bracht de opening van de nieuwe fabriek en toen drie jaar later de leiding in handen werd gelegd van de deskundige directeur, de heer M. A. van Varik, braken er betere tijden aan, hoewel er door de crisis nog een ernstige inzinking ontstond. In 1929 kwam ook de huidige voorzitter, de heer S. Simonse, aan het roer, en gezegd mag worden, dat er aan de samenwerking in het bestuur en met de directie niets ontbreekt.

Het jaar 1932 bracht een belangengemeenschap met de slijtersmelkinrichting „*De Samenwerking*”, waarbij werd afgesproken, dat deze niet meer zelfstandig melk zou kopen van de veehouders.

De afzet en de prijsvorming van de melk op Walcheren leidden tot zodanige chaotische toestanden, dat de situatie onhoudbaar werd. In 1932 kwam de Walcherse Melkfederatie tot stand, die zegenrijk werk heeft verricht. Nieuwe investeringen vanaf 1931 brachten de melkfabriek op een steeds beter peil. De tijd was ook rijp geworden om de melk naar vetgehalte uit te betalen. Niet alleen de kwantiteit en het vetgehalte hadden de belangstelling van de coöperatie, maar ook aan de kwaliteitsverbetering van de melk werd veel gedaan. Een werkzaam aandeel werd ook geleverd in de ziektebestrijding en het onderwijs in goed melken.

De moeilijke bezettingsjaren werden naar omstandigheden vrij goed doorstaan, maar de bevrijding bracht een grote slag toe aan de fabriek. Van de veestapel ging 80 % verloren en de gebouwen kregen zeven voltreffers en kwamen in het zeewater te staan, toen Walcheren werd geïndeerd.

Omstreeks half november 1944 werd een noodfabriekje ingericht, maar gelukkig kwamen er medio 1946 weer melkkoeien uit Friesland en Noord-Holland. Op voorstel van de coöperatie werd t.b.c.-vrij vee aangeschaft. Reeds in 1949 was de hoeveelheid ontvangen melk groter dan ooit tevoren en in december 1950 telde men op 986 veehouderijbedrijven 11.215 runderen, w.o. 5.291 melkkoeien. Met een ledental van 764 en een reserve van f 109.000,- staat de melkfabriek thans op een punt, dat zij „*een stootje kan velen*”, al mag zeker bij dit jubileum de wens worden uitgesproken, dat dit „*stootje*” nooit komt!

Met een deskundig beheerd bedrijf, dat van de modernste machines is voorzien en met als grondstofleveranciers 'n puike veestapel, eigendom van veehouders, die in een efficiënt werkende zuivelfabriek hun welbegrepen eigenbelang zien, zal het in de komende jaren wel gaan!

Verdiensten erkend door toekenning gouden medaille O.N. aan voorzitter

Een tachtigtal Walcherse veehouders richtte op 3 maart 1916 de Coöperatieve Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek „Walcheren” op. Het was onlangs dus 40 jaar geleden, dat dit feit zich voltrok en daarom werd het 8e lustrum van de „melkfabriek”, zoals men gemeenlijk zegt, dinsdag in Middelburg op feestelijke wijze gevierd. Er was alle aanleiding om dit feestelijk te doen, want de „Walcheren” is in de 40 verstreken jaren uitgegroeid tot een bloeiend bedrijf. Volgens het laatste jaarverslag telt deze coöperatie namelijk 764 leden en 76 niet-leden leveranciers, die in totaal gedurende 1955 bijna 17 miljoen kg melk afleverden, waarvoor een bedrag van meer dan 4 miljoen gulden werd uitbetaald. Men kan dus met gerechtvaardigde voldoening op de bestaansperiode terugzien. Van de 81 oprichters zijn er thans nog drie, die als lid staan geboekt, namelijk de heren S. Simonsè, St. Laurens, J. Goedbloed, Veere en L. Meijers, Veere.¹

Aan deze Pioniers werd tijdens de jubileumviering hulde betuigd. Bovendien bleek, dat ook van hogerhand de verdiensten van de „Walcheren” voor de gemeenschap erkenning genieten. Dit uitte zich in het toekennen van de gouden medaille verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau aan één der drie pioniers, de heer S. Simonse, die reeds 28 jaar voorzitter is. Burgemeester W. Baas van St Laurens speldde de heer Simonse het eremetaal op de borst. Deze plechtigheid vormde het hoogtepunt van de feestelijkheden.

‘s Middags werd in de geheel bezette Schuttershofzaal de algemene vergadering gehouden, die honderden leden met hun dames bijwoonden. De heer Simonse sprak een welkomstwoord en gaf een beknopt overzicht vanaf de oprichtingsdatum. Wijlen de heer C. Zwagerman, de toenmalige rijkszuivelconsulent, had in het ontstaan van de „Walcheren” een groot aandeel. Voordat het echter zover was, is veel gesproken en geschreven over dit vraagstuk. De nieuw-opgerichte coöperatie nam in 1916 de aan de Wal in Middelburg bestaande zuivelfabriek „De Landbouw” over en op 3 april van dat jaar begon deze inrichting haar werking.

De coöperatie had moeilijke beginjaren. Men kampte met moeilijkheden ten aanzien van bestuursleden, die niet genoeg ervaring hadden en directeurs die hun taak niet naar behoren konden vervullen.

In 1923 begon men plannen te maken voor een nieuwe fabriek, die in 1926 aan de Poelendaelsingel werd geopend en sedertdien steeds nog werd uitgebreid en verbeterd. De coöperatie bezat toen echter aanzienlijke schudden. In 1928 trad de huidige directeur, de heer M. A. van Varik in functie en daarna braken betere tijden aan. De inundatie en het oorlogsgeweld van

1 Drie ?

1944 brachten nieuwe problemen, maar men slaagde er in de vrijwel verwoeste fabriek weer op te bouwen en opnieuw tot bloei te brengen.

De voorzitter uitte tenslotte de waardering van het bestuur jegens allen, die in de afgelopen 40 jaar hun medewerking op enigerlei wijze aan de coöperatie verleenden. „*De fabriek is een kostbaar bezit, dat wij zorgvuldig dienen te bewaren*”, zei de heer Simonse. Hierna overhandigde de heer A. W. Cevaal, tweede voorzitter, aan de drie genoemde pioniers en aan hun echtgenoten een geschenk van de coöperatie.

Goud.

Burgemeester Baas van St. Laurens, die vervolgens het woord kreeg merkte op, dat ook in kleine gemeenten grote mannen wonen, daarbij op de figuur van de voorzitter doelend. „*Als men aan roomboter denkt, denkt men aan goud. Ik wil hier dan ook goud laten zien en het één laten dragen*”, aldus de heer Baas, die vervolgens de onderscheiding voor de voorzitter - bij k.b. van 7 maart - bekendmaakte en de heer Simonse de medaille opspeldde. De heer Cevaal was de eerste, die gelukwensen overbracht namens de coöperatie, waarna men staande het Wilhelmus zong.

Daarop bracht een zevental sprekers gelukwensen over. Zij betrokken in de hulde speciaal de gedecoreerde voorzitter, het bestuur en de directeur.

Als eerste sprak burgemeester mr. dr. N. Bollestein van Middelburg, die o.a. betoogd, dat dit jubileum voor de boeren belangrijk is, maar niet minder voor de stad, die immers de melk consumeert. Burgemeester J. L. Dregmans van Koudekerke en Biggekerke voerde als voorzitter van de Vereniging van Burgemeesters en Secretarissen op Walcheren het woord namens de Walcherse plattelandsgemeenten. Hij prees de leiding van de coöperatie, die voor een deskundig bestuur zorgdraagt.

Ir. J. D. Dorst, voorzitter van de Zeeuwse Melkfederatie, merkte o.a. op, dat ook de Walcherse boer zich in de afgelopen jaren zijn positie bewust is geworden. De groep komt tegenwoordig bij het streven naar welvaart meer op de voorgrond te staan dan het individu, zulks in tegenstelling tot vroeger, aldus spreker.

Voorts spraken nog de heren P. van Iersel, voorzitter van de Brabantse Zuivel Bond, waarbij de „*Walcheren*” is aangesloten; S. v.d. Vegte, voorzitter van de Zuivel Export Combinatie, waarbij de „*Walcheren*” eveneens is betrokken; S. A. Abrahamse uit Middelburg namens de Walcherse melkslijters en P. Ton, die namens alle leden hulde bracht aan het bestuur en de erkentelijkheid voor de leiding van dit collega liet uitkomen.

Jaarverslag.

Het jaarverslag, dat in deze vergadering werd goedgekeurd, meldde verder, dat 1955 een goed jaar was. De totale aanvoer 16.979.981 kg bleef echter als gevolg van de grote droogte achter bij die van 1954 (17.842.337 kg.). In het verslagjaar noteerde men een gemiddeld vetgehalte van 3.81. Melk en room bevatten tezamen 647.407 kg vet.

Er werd in totaal uitbetaald f 4.273.869,32, hetgeen f 25,17 per 100 kg melk of f 6,61 per % vet betekent. De gemiddelde netto-voorschotprijs bedroeg 21,13 cent.

Het verslag vermeldt tevens, dat het aantal stuks vee op Walcheren daalde met 250 tot ongeveer 5000. Het overzicht van de producentenverkoop in 1955 vermeldt een totaal van f 5.393.104,80. Er werd 213.310,5 kg boter geproduceerd en 123.350 kg magere melkpoeder. De balans per 24 december 1955 wijst een totaaltelling aan van f 1.790.829,75, met een reserve van f 109.048,62. De rekening van baten en lasten sluit op een bedrag van f 5.122.783,10.

Gesproken werd door de heren Ir. I W. H. Harmsen, rijkszuivelconsulent, Ir. A. E. Bruining, als voorzitter der melkafzetorganisatie Zuid-Beveland; J. Kasse, namens de ring van boerenleenbanken op Walcheren; P. J. Bom, namens het landbouwcoöperatiecentrum; mej. J. van Varik, die mede namens haar ouders het bestuur een fraaie klok voor de bestuurskamer aanbod; B. Koole, voorzitter van de coöp. veilingsvereniging Walcheren; M. Ton, namens de coöp. landbouwvereniging Eiland Walcheren; J. K. Voogd, voorzitter van de kring Walcheren der Zeeuwse Melkfederatie, A. Goedbloed, een der oprichters; P. Lampert, erelid; S. Abrahamse, namens de slijters; die een mooi Delfts blauw bord voorzien van gelukwensen overhandigde; A. Geschiere JHz, als bestuurslid; J. Lorier, een der bestuursleden en tenslotte de directeur de heer M. A. van Varik, die eerder op de avond door de voorzitter hartelijk was gehuldigd.